

Det gömda hotet mot de globala målen – korruption sätter stopp för Agenda 2030

Inledning – varför ett mål 0 om ingen korrruption?

Genom de sjutton målen i Agenda 2030 är ambitionen att till år 2030 avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och lösa klimatkrisen. Allt fler företag liksom myndigheter och kommuner arbetar för att bidra till hållbarhetsmålen på olika sätt, och kännedom om målen ökar – även om mer kunskapsinsatser fortfarande krävs. Gömt som ett delmål i hållbarhetsagendan återfinns mål 16.5 om att väsentligt minska alla former av korrruption och mutor. Men, kommer vi inte till rätta med korrupsionsproblematiken har vi inte heller möjlighet att uppnå de globala målen.

Omkring 35 000 miljarder kronor beräknas enligt OECD, Världsbanken och IMF årligen gå förlorat till korrruption. Uppskattningar från FN indikerar att det finansiella gapet för att uppnå hållbarhetsmålen är 25 000 miljarder kronor. Det kan krasst konstateras att utan det stora ekonomiska svinn som korrruption medför, kan enorma framsteg göras för en hållbar utveckling.

Korrruption saknar en enhetlig definition men kan enklast betecknas som en form av maktmissbruk för egen vinning. Oavsett definition är korrruptionens främsta skadeverkning att den slår mot förtroende – och tilliten i samhällen. Många liknelser har gjorts för att beskriva korrruption, däribland cancersvulst, rost, parasit – allt för att åskådliggöra den förödande effekt som korrruption har på samhällen.

Institutet Mot Mutor (IMM) har tagit fram denna sammanställning för att konkret och på olika områden i samhället visa på hur korrruption förgör möjligheterna till hållbar utveckling. Sammanställningen innehåller exempel på alltifrån hur korrruption håller fast personer i fattigdom, till hur korrruption ökar sopberget och de farliga utsläppen och sätter krokben för jämställdhet mellan män och kvinnor.

Mål 1 – Ingen fattigdom

Fattiga betalar ofta dubbelt så mycket i mutor som rika

Forskning visar att människor i fattigdom betalar stora summor för att få tillgång till samhällstjänster som ska vara gratis. Fattiga betalar närmare dubbelt så mycket i mutor som rika för samma tjänst. Resultatet blir att de sociala skyddsneten som är till för att rädda och fånga upp personer snarare används till att håva in pengar.

Avskaffandet av fattigdom är en grundsten i arbetet med agenda 2030 och utgör agendans första mål. **Världsbanken har i flera sammanhang framhållit att en av de största utmaningarna i arbetet mot fattigdom är korrruption.** Främst drabbade är låginkomstländer som också står inför resursutmaningar för att kunna bekämpa korrruptionen. En utmaning som hänger samman med det samband som i studier har konstaterats mellan graden av korrruption och fattigdom i ett land.

Förutom växande fattigdom medför korrruption att investeringsstöd uteblir, utvecklingsbistånd går förlorat och utvecklingen i ett område avstannar eller trappas ner. Till exempel framgår av studier att **ju fler i en befolkning som rapporterar om att de behövt betala mutor, desto lägre grad av utveckling och högre andel fattiga.** Värst drabbade är kvinnor och barn och studier visar på tydliga samband mellan hög korrptionsnivå i ett land och hög barn- och mödradödlighet, brister vad gäller tillgång till hygien och sanitet samt minskad andel barn med skolexamen.

Fattiga hushåll tvingas ofta betala högre belopp i mutor än hushåll med högre inkomster. **I vissa länder är risken för att betala mutor tre gånger högre för fattiga.** Mutor blir villkoret för att få tillgång till resurser som ska vara gratis, såsom vatten, sjukvård och utbildning. De som har det sämst ställt hindras på så sätt från att fångas upp av sociala skyddsnet vilket är i linje med att korrupta ageranden för det mesta sker bland toppskiktet.

Individer i fattigdom har ofta begränsad tillgång till rättsväsendet och därför tuffare att försvara sina grundläggande rättigheter och större risk att utsättas för brott.

Källor:

Corruption Watch *What is corruption- We are all affected.*

Elbahnasawy, N.G, & Revier, C. F (2012) *The Determinants of Corruption.* The Developing Economies, 50: 311-333.

OECD (2016) *Putting an end to corruption.*

Sida (2006) *Fighting corruption- a prioritated issue.*

The World Bank (2018) *Combating Corruption.*

The World Bank (2019) *New country classifications by income level: 2019-2020.*

Transparency International (2018) *Land Corruption Topic Guide.*

Transparency International (2010) *The Anti-Corruption Catalyst: Realising the MDGs by 2015.*

U4 Anti-Corruption Resource Centre (2011) *Corruption in justice and security.*

UNDP i Sverige (2015) *I Ingen fattigdom.*

World Economic Forum (2015) *Want to end poverty? Start with corruption.*

Mål 2 – Ingen hunger

**Korruption
stoppar rättvis
fördelning av
mat**

Idag produceras det tillräckligt med mat för att alla människor ska kunna gå mätta men på grund av korruption ser verkligheten inte ut så.

Mätningar från 2017 visar att **uppemot 821 miljoner människor (var nionde person globalt sett) lider av svält**. Agendans andra mål har som fokus att stoppa hungersnöd och säkra människors rätt till livsmedel och näringsrik mat samt säkra etablerandet av hållbara jordbruk.

Mängdmässigt produceras tillräckligt med mat för att ingen ska tvingas gå hungrig, men till följd av korruption blir fördelningen godtycklig och orättvis inom flera områden. Stora delar av matsubventioner beräknas gå förlorat på grund av korruption. Till exempel har undersökningar visat att **det uppskattningsvis försvinner uppemot 760 gram per 1 000 gram subventionerat ris i Filippinerna**.

Matbiståndet är särskilt utsatt för korruptionsrisker på grund av att besluten liksom aktörerna är många. Det försvårar kontroller av samarbetspartners och medför ökad risk i beslutskedjan.

Korruption utgör vidare hinder mot hållbara jordbruk. Framförallt påverkas jordbruken i mindre skala som är mer beroende av vad som sker runt omkring för att ha råd att hålla upp sin produktivitet. Det händer att priset på nödvändiga varor pressas upp utan synbar anledning, transportkostnaden växer okontrollerat, eller så förhindras produktionsutvecklingen av att resurserna måste gå till mutbetalningar. Det blir även svårare att konkurrera om land. I vissa länder blir storleken på mutan avgörande för tilldelningen av land.

Korruption har visat sig påverka vad som hamnar på tallriken vilket uppmärksammats i media flera gånger, till exempel i fall då produkter marknadsförs som att de innehåller annat än vad de egentligen består av.

Källor:

Day, A.T. & Nguyen Hoang, V. *Freedom, Dignity and Bread: Corruption & Poverty in Revolutionary Egypt.*

Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (2012) *Fighting Corruption in the Road Transport Sector.*

FN Sustainable development goal 2.

Mehta, A. & Jha, S. (2012) *Corruption, food subsidies, and opacity: Evidence from the Philippines.*

Sida (2019) *Alltid förebygga, aldrig acceptera, alltid informera, alltid agera.*

Transparency International *Rotten deals- how corruption spoils our food.*

Transparency International *Tackle corruption for zero hunger.*

U4 Anti-Corruption Resource Centre *Basic guide to corruption and anti-corruption efforts in renewable resources sectors.*

U4 Anti-Corruption Resource Centre (2019) *Managing corruption challenges in humanitarian settings.*

Mål 3 – God hälsa och välbefinnande

Vill du ha en
läkare som har
köpt sin
examen?

Årligen försvinner sju procent av det totala beloppet som avsätts till sjukvård världen över. I länder med utbredd korruption är det vanligt att tvingas betala höga mutor för att få bättre och snabbare vård, och ibland till vård över huvud taget. Det är livsnödvändigt att stoppa den globala korruptionen.

Mål 3 fokuserar på den individuella hälsan och människors rätt att må bra och leva hälsosamma liv. Idag insjuknar färre i epidemier och fler har tillgång till vård men ändå dog år 2017 fem miljoner barn innan fem års ålder.

Närmare sju procent av de resurser som världen över öronmärkts vården går årligen förlorade till följd av korrupta ageranden. Pengarna hamnar istället hos korrupta aktörer vilket har visat sig ha en negativ effekt på arbetet som bedrivs gentemot olika smittsjukdomar såsom HIV: Antingen försvinner mediciner och dyker upp på svarta marknader eller så behålls de i liten skala för att driva upp priset.

I en korrupt vårdmiljö dör fler personer. **Länder med hög korruption har en ökad barndödlighet med en tredjedel, dubbelt så hög spädbarnsdödlighet och dubbelt så många barn som föds undernärda, jämfört med länder med låg korruption.** Sambandet består även när hänsyn tas till hemvist, moderns utbildningsnivå, sjukvårdsbudget och inkomstnivå.

Genom korruption blir tillgång till vård och mediciner en fråga om resurser om medicinen blir för dyr eller tillgången villkoras av otillbörliga betalningar. Korruption kan medföra att läkare ordinerar patienter undersökningar eller mediciner som egentligen är onödiga men som höjer faktureringen eller är i linje med läkarens samarbete med något läkemedels- eller privatföretag. Utbudet av mediciner består idag till 10 procent av bluffmediciner. I vissa länder uppskattas varje år upp emot 300 000 människor dö till följd av sådana mediciner.

Korruption är direkt kopplat till ökad användning av antibiotika och antibiotikaresistens, ett av de största hoten mot vår hälsa. Fortsätter antibiotikaresistensen i nuvarande takt förväntas dödsfallen varje år öka med tio miljoner fram till år 2050 och kostnaden för att ta

hand om de drabbade kommer motsvara mer än 1.5 gånger den totala bruttonationalprodukten i världen. Sambandet mellan korruptionsnivå och antibiotikaanvändning beror delvis på att korruption snedvrider marknadsförhållanden på så sätt att ekonomiska intressen styr förskrivning i stället för medicinska. Antalet som vaccinerats mot olika typer av sjukdomar minskar också till följd av korruption. Center for Global Development har i sin forskning funnit att mellan 0,5-15 procent av det vaccin som levererats till olika sjukhus försvinner. Procentenheten som går förlorat beror till stor del på vilken typ av vaccin som det är fråga om.

Det är särskilt farligt med korrupta aktörer inom sjukvården eftersom det kan resultera i att fler patienter misstror sjukvårdspersonal och därför vägrar behandling. Frågan ska inte ens uppkomma om ens läkare har köpt sin examen eller om god vård är beroende av personliga kontakter eller mutor.

Källor:

Center for Global Development. (2017) *How Much Aid is Really Lost to Corruption*.

Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (2012) *Fighting Corruption in the Road Transport Sector*.

FN Sustainable Development Goal 3.

Hussmann, K. (2011) *Addressing corruption in the health sector- Securing equitable access to health care for everyone*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Issue.

IMF (2000) *Corruption and the provision of health care and education service*.

Mackey, T.K., Vian, T. & Kohler, J. Bull World Health Organ 2018; 96. *The sustainable development goals as a framework to combat health-sector corruption*.

Rönnerstrand, B., & Lapuente, V. (2017) *Corruption and use of antibiotics in regions of Europe*. Health Policy. 121; 3.

Sommersguter-Reichmann, M., Wild, C., Stepan, A., Reichmann, G., & Fried A. *Individual and Institutional Corruption in European and US Healthcare: Overview and Link of Various Corruption Typologies*. Appl Health Econ Health Policy. 2018; 16.

Transparency International (2010) *The anti-corruption catalyst: Realising the MDGs by 2015*

Transparency International (2019) *The ignored pandemic- How corruption in healthcare service delivery threatens Universal Health Coverage*.

U4 Anti-Corruption Resource Centre *What is corruption?*

Mål 4 – God utbildning

**Att lära sig
läsa, skriva
och räkna ska
inte kräva
en muta**

Att lära sig räkna, skriva eller läsa ska inte kräva en muta. Betyg ska inte vara till salu.

Målet betonar det viktiga i att utbildning är tillgänglig för alla och att kvalitén och kvantiteten inte ska skiljas åt beroende på land. För närvarande är cirka 100 miljoner av världens ungdomar inte läskunniga. Studier har visat att många familjer tvingas betala höga mutor för utbildningar som ska vara gratis. I flera fall leder det till att familjer inte har råd att skicka barnen till skolan. I flera länder har det uppdagats att delar av skolfinansieringen har betalats ut till lärare som bara finns på pappret och inte ute i skolorna.

Utbildning är för många en rättighet som värderas högt. Utbildningssektorn står också ofta för en stor del av den offentliga budgeten. Båda dessa faktorer skapar incitament för maktmissbruk. I länder med låg grad av läskunnighet och utbildning upptäcks färre fall av korruption när personer saknar kunskap att upptäcka felaktigheter. För barns del blir utbildningens innehåll lidande. Vissa lärare väljer nämligen att enbart lära ut vissa delar för att kunna ta betalt för att undervisa övriga delar privat. I andra fall så dyker läraren bara upp ibland och saknas helt andra dagar. Det gör även så att barn tidigt blir vana vid mutor och många växer upp med bilden av att det är så samhället fungerar.

Betyg är hårdvaluta och kan i många fall vara avgörande för framtiden. Det förekommer betyg grundade på bl.a. mutor, köpta rättningsmallar, fuskmärkta hjälpmedel och fabricerade examina. I Sverige har en lärare dömts för att ha erbjudit elever att mot betalning få högre betyg.

Korrupta ageranden inom skolväsendet drabbar dock inte bara elever och lärare utan det försvagar tilltron till hela utbildningsväsendet. Korruption är därför enligt Transparency International en symbol för när samhället misslyckats med att på ett rättvist och meritokratiskt sätt hantera konkurrerande intressen.

Forskningen har påvisat på ett starkt samband mellan tillgång till god och likvärdig utbildning och graden av korrupcion i ett land. Antikorruptionsarbetet måste därför börja i skolsalen.

Källor:

Elbahnasawy, N. G. & Revier, C. F. (2012) *The Determinants of Corruption*. The Developing Economies: 50.

Kirya, M. (2019) *Education sector corruption: How to assess it and ways to address it*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Issue 2019; 5.

Transparency International (2013) *Global Corruption Report- Education*.

U4 Anti-Corruption Resource Centre. *Leveraging the education system to promote integrity*.

UNDP i Sverige. 2015. *4 God utbildning för alla*.

UNESCO (2018) *Education Illiterate population*. Stat technology.

Uslander, E. M. & Rothstein, B. (2012) *Mass education, state-building and equality Searching for the roots of corruption*.

Mål 5 – Jämställdhet

**En jämställd
spelplan utan
svågerpolitik**

Världen över upptar kvinnor enbart dryga femtedelen av sätena i samtliga nationella parlament. I svenska kommuner är utsikterna något bättre då kvinnor upptar ungefär två femtedelar. Jämställdhet inom politiken har samtidigt visat sig vara en viktig ingrediens för att motverka korruption på samhällsnivå. Den politiska spelplanen ska inte avgöras av svågerpolitik. Vänskapsband ska inte ta företräde över kompetens.

Målet handlar om vikten att stärka kvinnors position på samtliga samhällsnivåer och verka för jämställda samhällen. De negativa ekonomiska effekterna av korruption drabbar generellt kvinnor hårdare än män. Även på det mänskliga planet slår korruption främst mot kvinnor. **80 procent av människohandeln är av kvinnor – en handel som frodas i korrupta miljöer och i stora delar möjliggörs genom mutor.**

Inom landadministration har det visat sig att kvinnor drabbas hårdare i de fall marknadstilldelningen är korrumpierad. Det är avgörande med tillgång till land för att kunna bedriva jordbruk.

Kvinnors möjlighet att påverka samhället krymper när korruption genomsyrar viktiga samhällsfunktioner. **Världen över upptar kvinnor enbart drygt en femtedel av alla politiska poster i nationella parlament.** En konsekvens av att valproceduren i flera fall bygger på vänskapsband, släktskap och andra osakliga hänsynstaganden istället för kvalifikationer, vilket flera gånger försämrar kvinnors möjlighet att bli valda. Detta ska ställas mot studier som har visat att en ökad jämställdhet i politiska församlingar har en positiv effekt på korruptionsnivåerna.

Korruption står i motsatsförhållande till meritokrati – system som bygger på meriter snarare än relationer och samhällstatus. Bygger tillsättning av anställningar på vänskapsband och favoriseringar istället för meriter slås förutsättningarna för jämställdhet i såväl offentlig sektor som näringsliv undan.

Källor:

Boehm, F., & Sierra, E. (2015) *The gendered impact of corruption*. U4 Anti- Corruption Resource Centre Brief 2015:9.

Fuentes, A. (2018) *The Link Between Corruption and Gender Inequality: A Heavy Burden for Development and Democracy*.

OECD (2016) *Putting an end to corruption*.

Sida (2015) *Gender and Corruption*.

Stockemer, D., & Sundström, A. (2018) *Corruption and women in cabinets: Informal barriers to recruitment in the executive*.

Transparency International (2016) *Gender and Corruption- Topic Guide*.

Transparency International (2018) *Land Corruption Topic Guide*.

UNDP i Sverige. 2015. 5 Jämställdhet.

UN Women (2019) *Facts and figures: Leadership and political participation*.

Mål 6 – Rent vatten och sanitet för alla

Smutsiga pengar – smutsigt vatten

Mellan 20-40 procent av finansieringen i vattensektorn går förlorat till korrupktion. Resurser som skulle kunna gå till borrhål eller vattenledningar som gynnar samhället i stort hamnar istället bland de få med makt och pengar.

Målet är uppfyllt när allas tillgång till vatten och sanitet garanteras, vilket inte är fallet nu. År 2017 uppgick antalet personer som levde utan rent vatten till 785 miljoner. Tillgången till vatten är nödvändigt för att uppnå andra mål inom ekonomi, industri eller jordbruk.

Korrupktion är ett stort problem inom vattensektorn. Uppskattningsvis går 20 till 40 procent av finansieringen i vattensektorn förlorat till följd av korrupktion. Långa aktörskedjor, dyra projekt och kontaktytorna med den offentliga sektorn skapar risker för korrupktion. Tillgång till vatten är attraktivt, vilket skapar incitament för maktmissbruk och att andra faktorer än sakliga styr hur vattentillgången fördelas på hushållsnivå. Det förekommer att vattenavläsningar hittas på och borrhål placeras utifrån vad som är bäst för beslutfattaren. Andra exempel på korrupta agerande inom sektorn är tillförsäkrande av kontrakt genom mutor, mörkning av överanvändningar eller genvägar i arbetet med hjälp av korrupktion.

Korrupktion påverkar dock inte bara tillgången utan även priset och kvalitén. I vissa områden förväntas korrupktionen medföra en prishöjning för att dra in vatten på 35-40 procent, en höjning som slår mot de som har det allra sämst.

På individnivå drabbas kvinnor värst av bristande tillgång till vatten och sanitet. Många flickor kan inte gå i skolan på grund av att toaletter inte är en prioriterad fråga vilket försvårar för flickor som menstruerar. I somliga världsdelar faller uppgiften att tillförsäkra vatten nästan uteslutande på kvinnor och flickor, vilket negativt påverkar flickors möjlighet till skolnärvaro. Att hämta vatten är i sin tur inte utan fara. Det finns flera rapporterade fall där kvinnor berättat att de blivit krävda på sexuella tjänster för att få tillgång till vatten.

Olagliga ageranden möjliggörs i många fall genom korruption. I vissa länder har olaglig tippning av giftiga restprodukter i vattensamlingar lett till att 9 av 10 grundvattensamlingar blivit obrukbara. Studier indikerar att 20-70 procent av vattenresurserna hade kunnat sparas om transparens utgjort regel inom denna sektor och korruptionen hämmats.

Källor:

FN. *Sustainable Development Goal 6.*

Martini, M. (2012) *Environmental crime and corruption*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Expert Answer: 326.

Stålgren, P. (2006) *Corruption in the Water Sector: Causes, Consequences and Potential Reform*. Swedish Water House Policy Brief Nr. 4.

Transparency International (2010) *The anti-corruption catalyst: Realising the MDGs by 2015*.

Water Integrity Network. *Gender*.

Water Integrity Network (2015) *What is corruption in the water sector*.

Mål 7 – Hållbar energi för alla

**Smörj inte
olje-oligarkerna**

Flera forskare har sett att lokala energiprojekt bäst tas emot i samhällen där korruption inte har ett starkt fäste. Korruption raserar förtroendet gentemot internationella aktörer och försvårar arbetet med att etablera nödvändiga projekt.

Ingen ska enligt mål 7 vara utan energi som är förmånlig, aktuell, varaktig och bra. Antalet personer som saknar elektricitet uppgår dock till närmare 840 miljoner.

Satsningar inom energiområdet har svårast att nå önskade resultat i miljöer med utbredd korruption och fattigdom samt låg grad av tillit bland befolkningen. Det är på grund av att det är svårt att få personer som lever på lite pengar att investera i projekt som genomförs av främlingar. Även om projektet inte är korrupt kommer rykten florerar om att så är fallet, vilket försvagar tilltron ytterligare. Graden av korruption har också samband med antalet avbrott i elförsörjningen, där hög grad av korruption är kopplat till fler avbrott. Dessutom är det svårt att få utländska investerare att gå in på korrupta marknader i och med de risker det medför.

Den förnyelsebara energibranschen är inte fri från korruption. Forskare har sett tendenser till karteller bestående av aktörer från politik liksom näringsliv som samverkar för att uppnå personlig vinning, t.ex. för att säkra tillstånd för att bygga vindkraftparker illegalt. Konsekvensen av korruption medför att projekt som på allvar kan göra skillnad riskerar konkurreras bort eller begränsas till några få utvalda, med negativa följder för utvecklingen på energiområdet.

Källor:

Boamah, F., & Williams, A. (2019) "Kenya powerless"- Corruption in electricity as "problem-solving" in Kenya's periphery. U4 Anti-Corruption Resource Centre Brief 2019:1.

Boräng, F. & Ahlborg, H. (2017) *Institution building in challenging contexts- energy for development in Tanzania*. QoG Working Paper Series 2017:3.

Boräng, F., Jagers, S., & Povitkina, M. (2016) *How corruption shapes the relationship between democracy and electrification*. QoG Working Paper Series. 2016: 14.

Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (2012) *Fighting Corruption in the Road Transport Sector*.

FN Sustainable development goal 7.

Gennaioli, C., & Tavoni, M. (2016) *Clean or dirty energy: evidence of corruption in the renewable energy sector*.

Montinola, G.R., & Jackman, R.W. (2002) *Sources of Corruption: A Cross-Country Study*. British Journal of Political Science. 32:1.

U4 Anti-Corruption Resource Centre *Basic guide to corruption and anti-corruption in oil, gas and mining sectors*.

UNDP i Sverige (2015) *7 Hållbar energi för alla*.

World Economic Forum (2019) *The true cost of corruption is higher than you might realise*.

Mål 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Kompis eller kompetens – vad lönar sig bäst?

Studier har visat att anställda värdesätter god organisationskultur högre än lön, karriär och uppgifter på arbetsplatsen. Det viktigaste är att arbetsgivaren har en affärsidé som håller god etisk standard och att arbetet drivs utifrån transparens, rättvis behandling och sunt ledarskap. När anställda känner hög tillit för sin arbetsplats ökar produktiviteten, och det är då som företaget går med vinst.

Alla ska enligt mål 8 arbeta under rimliga förhållanden. Den ekonomiska tillväxten ska inte heller vara exkluderande och ohållbar.

Rimliga förhållanden för anställda är beroende av att lagar till skydd för anställda upprätthålls. När sådana lagar kan kringgås med hjälp av mutor riskeras arbetsförhållandena. I vissa fall har det gått så långt att byggnationer godkännts med mutor eller så har lågkvalitetsvaror används för att få extra pengar över, vilket gjort att bygget rasat och anställda dött. Anställda i högkorrupta länder tvingas i många fall ta av sin lön för att betala för basala samhällstjänster, som ska vara gratis tillgängliga. Även detta påverkar möjligheterna att arbeta under rimliga förhållanden.

Korruption hämmar tillväxt och ekonomisk utveckling, framförallt genom att korruption urholkar tilltron till samhällets institutioner, vilket negativt påverkar bland annat investeringsviljan. Förekomsten av korruption medför marknadshinder som framförallt drabbar mindre företag som inte har råd att muta sig fram samt sätter marknadsmekanismerna ur spel, med stora kostnader till följd. OECD uppskattar att korruption kostar i snitt 10 procent av de årliga intäkterna. Korruption slår direkt mot tilliten på en arbetsplats. Studier visar att när anställda känner hög tillit till sin arbetsplats ökar produktiviteten och företaget blir vinstvinnande.

Källor:

Boehm, F., & Sierra, E. (2015) *The gendered impact of corruption*. U4 Anti- Corruption Resource Centre Brief 2015:9.

Bowman, J.S., & West, J.P. (2014) *Public Service Ethics: Individual and Institutional responsibilities*.

Chêne, M. (2014) *The impact of corruption on growth and inequality*. Transparency International's Anti-corruption help desk.

Corruption Watch. *What is corruption- we are all affected*.

Escaleras, M., Register, C. A., & Anbarci, N. (2006) *Public Sector Corruption and Natural Disasters: A Potentially Deadly Interaction*.

FN. *Sustainable development goal 8*.

Konkurrensverket (2018) *Korruption som begränsar konkurrensen*. Konkurrensverkets rapportserie 2018:10.

Martini, M. (2012) *Environmental crime and corruption*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Expert Answer: 326.

OECD (2017) *Global Trade Without Corruption- Fighting the Hidden Tariff*.

OECD (2016) *Putting an end to corruption*.

Zak, P.J. (2017) *The Neuroscience of Trust*. Harvard Business Review. January-February 2017 Issue.

Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Investerare gillar inte korruption

Studier visar att korruption förlänger produktionskedjor och försvårar certifieringen av produkter. När certifikat blir till en lyxvara är det svårare för små företag att skydda sina varor och tjänster. Om vi vill ha en marknad där alla konkurrerar på lika villkor och där innovation är vägen framåt måste korrupta beteenden upphöra.

Målet betonar betydelsen av att främja innovation och vikten av att satsningar på infrastruktur och industrialisering inte trängs undan eller inte formas för att hålla långsiktigt.

Korruption är många gånger anledningen till att investerare uteblir då affärerna blir svårare och dyrare. Mutor kan här likställas med en extra skatt, produktionskedjorna blir längre och produktinnovationen lamsläs då tänkta resurser används till andra områden. Korrupta prissättningar medför även svårigheter för framförallt mindre företag att ha råd med nödvändiga dokument som till exempel certifikat.

Därutöver möjliggör korruption godkännandet av riskabla byggnationer så kallade ”mutbostäder” – i strid med delmålet om tillförlitlig infrastruktur. Andra gånger används mutor för att skynda på byggnationer eller för att mörka användningen av lågkvalitetsprodukter som dåligt cement eller stål. Som följd ökar risken för att infrastrukturen ska rasa samman.

Källor:

- Chêne, M. (2014) *The impact of corruption on growth and inequality*. Transparency Internationals Anti-corruption help desk.
- Escaleras, M., Register, C. A., & Anbarci, N. (2006) *Public Sector Corruption and Natural Disasters: A Potentially Deadly Interaction*.
- OECD (2017) *Global Trade Without Corruption- Fighting the Hidden Tariff*.
- Paunov, C. (2016) *How corruption hurts innovation*. World Economic Forum.
- Santiso, C. (2019) *Here's how technology is changing the corruption game*. World Economic Forum.
- UNDP i Sverige (2015) *9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*.

Mål 10 – Minskad ojämlikhet

**Lika möjligheter
ska inte vara en
fråga om pengar**

Korruption är motsatsen till meritokrati. I korrupta miljöer styr pengapåsar och vänskapsband och tjänster och gentjänster blir viktigare än kompetens och lämplighet. På samhällsnivå är resultatet förödande för förtroendet och leder till stora kostnader. På organisationsnivå skadas förtroendet till ledningen om anställda ser sig förbispungna på osakliga grunder. Och hur lätt är det att rekrytera till en partisk och orättvis arbetsplats?

Samhällen ska enligt målet vara jämlika och likvärdiga varandra, resurser ska fördelas rättvist liksom möjligheterna att påverka i samhället.

Genom korruption snedfördelas samhällets resurser, där några få gynnas på bekostnad av det stora flertalet. Krav på mutor kan medföra att tillgången till basala samhällstjänster blir en fråga om plånbokens storlek. Enligt en undersökning från den internationella antikorrupsionsorganisationen Transparency International med svaranden från hela världen uppgav 27 procent av respondenterna att de betalat mutor i anslutning till användning av offentliga tjänster.

Hårdast slår korruption mot de samhällsgrupper som redan har det sämst ställt. Många gånger saknas nödvändiga medel för att kunna utkräva ansvar eller få rätt till andra tjänster som ofta tillhandahålls av det offentliga. Dessa människor hamnar på så sätt i en negativ spiral av korruption och ojämlikhet medan.

Studier har även funnit att i länder där korruption är utbredd och på högsta politiska nivå tillåts de styrande detta till trots i många fall få sitta kvar. Makten hos det politiska styret kan upprätthållas genom att skapa förmåner till de som besitter makt i samhället och på så sätt säkra stöd, medan övriga grupper inte bara står som förlorare utan dessutom fräntas möjligheten att påverka politiken.

Källor:

Albisu Ardigó, I., & Chêne, M. *Corruption in service delivery*. Transparency Internationals Knowledge Hub.

Bauhr, M., & Charron, N. (2017) *Insider or Outsider? Grand Corruption and Electoral Accountability*. Comparative Political Studies. 51:4.

Chêne, M. (2014) *The impact of corruption on growth and inequality*. Transparency Internationals Anti-corruption help desk.

UNDP i Sverige (2015) *10 Minskad ojämlikhet*.

Mål 11 – Hållbara städer och samhällen

Hur kunde det
där bygget bli
så dyrt?

Att se sitt hem raseras vid kraftiga väderomställningar är något som många människor i naturkatastrofdrabbade länder upplever. I många fall skulle rasen kunnat undvikas om bra material och rätt byggteknik använts. Med hjälp av mutor godkänns dock alltför ofta rena fuskbyggen.

Bostäder, men även övriga samhället, ska enligt mål 11 byggas på ett sätt som inte riskerar stabilitet eller tenderar att skapa motsättningar bland samhällets invånare. Samhällen bör också se till att ekologiska system inte äventyras.

Samhällsbyggnadssektorn är generellt en sektor där korruptionen anses särskilt utbredd. I Sverige sticker sektorn ut i statistiken över mutbrott.

OECD liksom World Economic Forum har uppskattat att 10 till 30 procent – beroende på land – av offentliga investeringar i samhällsbyggnadssektorn går förlorat till korruption.

Utöver kostnadsaspekterna kan korruption medföra såväl att byggprojekt genomförs i onödan som att uppförda byggnader håller kortare tid eller inte uppfyller ställda säkerhets- eller miljökrav.

Det finns enligt studier samband mellan grad av korruption och antalet dödsfall vid naturkatastrofer. Den förklaringsmodell som framhålls är att byggnader av undermålig kvalitet godkänns med hjälp av mutor, vilket ökar risken för ras vid naturkatastrofer.

Till följd av korruption blir även urbaniseringen lidande. Fler tvingas leva i slumområden till följd av att deras arbeten inom jordbrukssektorn omöjliggjorts av korrupta krafter.

Landrättigheter har försvunnit eller minskat i omfattning vilket tvingat människor på flykt. I början på 2000-talet var antalet människor i utvecklingsländer utan fast bostad närmare 900 miljoner. År 2020 antas siffran ha ökat med 600 miljoner.

Även transportsektorn är drabbad av korruptionens negativa effekter. I vissa länder uppskattas så mycket som en femtedel av avsatta resurser för transporter gå förlorat till följd av korruption.

Källor:

Brottsförebyggande rådet (2013) *Den anmälda korruptionen i Sverige* Rapportserie 2013:15.

Escaleras, M., Register, C. A., & Anbarci, N (2006) *Public Sector Corruption and Natural Disasters: A Potentially Deadly Interaction*.

Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (2012) *Fighting Corruption in the Road Transport Sector*.

Global Infrastructure Anti-Corruption Centre (2017) *Project Anti-Corruption System (PACS)*.

Matthews, P. 2016 (*This is why construction is so corrupt*) World Economic Forum.

OECD (2016) *Putting an end to corruption*.

Transparency International (2011) *Global Corruption Report- Climate Change*.

Transparency International (2018) *Land Corruption Topic Guide*.

Transparency International (2005) *Preventing corruption in construction projects*.

UNDP i Sverige (2015) *11 Hållbara städer och samhällen*.

Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion

Korruption ökar sopberget

En av Sveriges största utmaningar i hållbarhetskänseende är att säkra hållbarhet i produktionsleden. Korruption i leverantörskedjan är nära sammanlänkat med överträdelser av mänskliga rättigheter och miljööverträdelser. Därför måste också leverantörsleden genomlysas utifrån korruptionsrisken.

Målet påpekar att konsumtionsmönstren måste skapas för att hålla i längden. Konsumtion och produktion måste ske på ett sätt som inte riskerar jordklotets överlevnad.

Enligt studier hämmar korruption ekonomisk tillväxt, till del på grund av att korrupta ageranden medför ett slöseri vid användningen av offentliga resurser. Jämfört med länder med låg grad av korruption ödslas mer än dubbelt så mycket pengar i länder med hög grad av korruption.

Korruptionens effekter sipprar ner även på vardagsnivå. Studier har påvisat att graden av korruption negativt påverkar enskildas vilja att hushållssopsortera. Saknas tillit i samhället, saknas skäl att agera för det gemensamt bästa. På så sätt ser korruption inte bara till att misstron växer utan även sopbergen.

Vid tilldelande av rättigheter för att ta hand om giftiga restprodukter eller andra ozonskadliga produkter är korrupta ageranden vanligt. Det händer att aktörer mutar för att få lämna avfall på illegala dumpningsmarker vilket förstör både mark och hav. Ofta är personer med omfattande kriminell bakgrund inblandade i den här formen av verksamhet då det genererar hög avkastning som kan användas för att finansiera andra brott.

I Sverige omsätter offentlig upphandling uppskattningsvis 600-800 miljarder kr årligen. En stor del av inköpen avser produkter producerade i länder där korruptionsnivåerna är höga vilket medför utmaningar att säkerställa godtagbara arbetsvillkor, skydd för mänskliga rättigheter och att kostnadsvinn inte sker. Inom EU uppskattas 50 biljoner kr enbart inom offentlig upphandling årligen gå förlorat till följd av korruption.

Källor:

European Parliamentary Research Service (2016) *The Cost of Non-Europe in the area of Organised Crime and Corruption*.

Martini, M. (2012) *Environmental crime and corruption*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Expert Answer: 326.

Nilsson, F., & Haring, N. (2017) *The large-scale collective action dilemma of recycling: exploring the role of trust*. QoG Working Paper Series 2017:15.

Upphandlingsmyndigheten (2017) *Korruption i offentlig upphandling- vad är det och hur kan det förebyggas?* Vägledning 2017:4.

UNDP i Sverige (2015) *12 Hållbar konsumtion och produktion*.

World Economic Forum (2019) *The true cost of corruption is higher than you might realise*.

Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna

Mutor ökar utsläppen

Korruption är en bidragande faktor till olika typer av miljöfusk. Med hjälp av mutor kan regleringar kringgås, utsläppssiffror fabriceras och farliga rester tömmas ner i vattendrag.

Målet belyser nödvändigheten med att fokusera på klimatförändringarna och dess negativa effekter.

Korrupta marknader möjliggör för t.ex. företag att släppa ut större mängder miljöskadliga ämnen eftersom det öppnar för att genom mutor eller användning av kontakter kringgå miljöregleringar. Miljömyndigheter tillhör i vissa länder bland de mest mutade myndigheterna. Genom korruption tillåts felaktiga siffror rapporteras in eller handel med utsläppsrätter bedrivs på den svarta marknaden. Konsekvenserna blir hårdast för utvecklingsländer, där produktion i många fall sker av internationella företag utan hänsyn till miljökrav.

Många gånger utspelar sig korrupta beteenden i samhällen med stora naturresurser. Något som skapar incitament för de med makt att roffa åt sig mycket åt dem själva utan att ta hänsyn till effekten det har på miljön. Ett exempel är den illegala avverkningen av regnskog där skog huggs ner utan hänsynstagande till hur det påverkar människor runt omkring eller om det bryter mot nationella lagar.

Många gånger får det skadliga beteendet fortsätta på grund av korruption inom den högsta politiska ledningen i kombination med stora brister inom rättsväsendet till följd att lagöverträdelse inte åtalas.

Ytterligare en effekt av korruption är att positiva miljöreformer blir svårare att driva igenom i korrupta miljöer. Saknas tillit till politiken, saknas också tillit till även goda reformförslag.

Tillit är också avgörande för att få in skatteintäkter som kan finansiera de miljöåtgärder som

krävs. Enligt uppskattning från IMF medför korruption att 1 000 miljarder årligen förloras i uteblivna skatteintäkter.

Källor:

Lapatinas, A., Litina, A., & Sophocles Sartzetakis, E. (2019) *Environmental projects in the presence of corruption*. International Tax and Public Finance 26:103.

Manrique Gil, M. (2015) *Cost of corruption in developing countries- how effectively is aid being spent?* European Parliament's Committee on Development.

Martini, M. (2012) *Environmental crime and corruption*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Expert Answer: 326.

Sharma, P. (2019) *Produktionskedjan- ditt ansvar för människan och miljön*.

Transparency International (2011) *Global Corruption Report- Climate Change*.

UNDP i Sverige (2015) *13 Bekämpa klimatförändringarna*.

UNODC *Corruption and the environment*.

Mål 14 – Hav och marina resurser

Mutor tömmer haven på fisk

Fiskeindustrin inrymmer stora korruptionsrisker. Rapporter berättar om hur människor på flykt tvingas arbeta på fiskebåtar under slavliknande former som med mutor tillåts fortgå. Fiskerättigheter köps upp med hjälp av mutor och leder till överfiskning och ett rubbat havsklimat. Korruptionen dränerar såväl mänskliga rättigheter som havens välmående och påverkar näringskedjan från början till slut, från fångst till tillagning. Utan effektiva antikorrupsionsåtgärder och kontroller, hur kan du med säkerhet lita på fisken i disken?

Världens hav kämpar för att behålla sin marina miljö, men deras överlevnad hotas av korrupta handlingar. Mål 14 i Agenda 2030 vill säkerställa att haven inte töms på sitt rika djur- och växtliv.

Fiskeindustrin präglas i vissa länder av korruption, vilket gör att det inte alltid går att garantera att den fisk som du köper är den som står på etiketten. Det förekommer att fisk byts ut till andra sorter och att vissa märks upp som ekologiskt odlade fastän så inte är fallet. Statistiken över antalet fiskade fiskar har i flera fall fabricerats, vilket leder till att det i många länder fångas mer fisk än vad som är hållbart om vissa områden inte ska uttömmas. Korruptionens räckvidd inom fiskeindustrin är särskilt tydlig sett till de vinster som tjuvfiske uppskattas generera. **Som lägst uppskattas tjuvfisket generera vinster om cirka 23 miljarder svenska kronor.** Den egentliga siffran är troligen mycket högre men hur hög är svårt att veta då mörkertalet är stort.

Korruption tömmer inte bara haven på fisk utan leder även till försämringar av vattenkvalitén. **Aktörer tillåts genom mutor eller användning av kontakter dumpa miljöfarligt avfall i vattendrag eller nyttja haven på andra oreglerade sätt.** Korruptionen inom fiskeindustrin gör det även möjligt att i vissa länder tvinga anställda att smuggla människor på fiskebåtarna eller tvinga personer i arbete för att kompensera för någon skuld som aldrig blir hävd. På så sätt skapas kedjor av billig arbetskraft – i vissa fall att likställa med modernt slaveri.

Den lagstiftning och de avtal som finns för att skydda våra hav måste tillämpas för att få verkan. Om lagar och avtal kan åsidosättas genom korrupta ageranden står haven skyddslösa.

Källor:

International Union for Conservation of Nature (2008) *Corruption in fisheries- from bad to worse.*

Sharma, P. (2019) *Produktionskedjan- ditt ansvar för människan och miljön.*

Stålgren, P. (2006) *Corruption in the Water Sector: Causes, Consequences and Potential Reform.* Swedish Water House Policy Brief Nr: 4.

U4 Anti-Corruption Resource Centre. *Basic guide to corruption and anti-corruption efforts in renewable resources sectors.*

UNDP i Sverige (2015) *14 Hav och marina resurser.*

UNODC (2017) *UNODC to take on corruption enabling in forced labour in the fishing industry.*

Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald

Korruption skövlar regnskogen

Korruption bidrar till ökenspridning genom att underlätta för aktörer att bedriva illegal skogsavverkning. Mutor är många gånger motorn i maskineriet som ser till att sågklingan fortsätter snurra. I skogsområden där korruption råder kan familjer nekas rätten att få sin markegendom dokumenterad och kan bara se på när deras mark tillfaller någon annan eller förstörs.

Enligt det femtonde målet i Agenda 2030 måste hållbarhetsperspektivet inkludera hur det är ställt med landresurser. Annars riskerar regnskogar att torka ut och nya öknar skapas.

Korruption är en bakomliggande anledning till att illegala skogsavverkningar ännu inte stoppats. Flera studier visar att en högre korruptionsgrad är kopplat till ökat tempo på avskogning. Genom mutor kan aktörer ”på pappret” genomföra lagenliga avverkningar, som i själva verket bygger på illegala tillstånd. Många gånger är anledningen till att avverkningen får fortsätta att det finns privata vinstintressen. Svårast drabbas de familjer som bor i länder med stora skogsområden där aktörer tenderar att driva sin verksamhet utan att ta hänsyn till hur det påverkar miljön för de som lever i området.

Det förekommer att invånare tvingas betala mutor för tjänster som de lagligen ska ha fri tillgång till. Ett exempel är utfärdandet av olika nödvändiga dokument i samband med landadministration. Av undersökningar framgår att närmare 20 procent har behövt betala en muta för att få rätt till markområden.

Utbredd korruption möjliggör för tjuvjägare att bedriva illegal jakt – en industri som beräknas omsätta 10-20 miljarder dollar årligen – samt att transportera t.ex. elfenben och noshörningshorn. Hur ska vi kunna stoppa tjuvjakten och smugglingen om reglerna enkelt kan kringgås med en mutbetalning?

Källor:

Böhmer, B. *Corruption and illegal deforestation go hand in hand*. Voices for transparency.

Sundström, A. (2016) *Understanding illegality and corruption in forest management: a literature review*.

QoG Working Paper Series 2016:1.

U4 Anti-Corruption Resource Centre. *Basic guide to corruption and anti-corruption efforts in renewable resources sectors*.

UNDP i Sverige (2015) *15 Ekosystem och biologisk mångfald*.

Världsnaturfonden. *The global trade in roundwood, paper, furniture, and other products originating from illegally extracted timber is a multi-million dollar industry*.

Wyatt, T., & Ngoc Cao, A. (2015) *Corruption and wildlife trafficking*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Issue 2015:11.

Mål 16 – Fredliga och inkluderande samhällen

Vill du dömas
av en jävig
domare?

De värden som framhålls i mål 16 motverkas alla av korruption.

Korruption slår mot det viktigaste vi har för fungerande samhällen: stabila och rättssäkra institutioner. För vad händer om rättvisans väktare agerar korrupt, eller rättsstatens skydd begränsas till de som har råd att betala?

Målet betonar att det i alla samhällen ska råda fred, finnas rättssystem och möjligheten till ansvarsutkrävning. Som ett delmål finns att väsentligt minska alla former av mutor och korruption. Läs mer [här](#) om varför det istället bör betraktas som ett eget huvudmål.

Stabila och rättssäkra institutioner är fundamentala för att samhällen ska fungera och för mellanmänsklig tillit. Huvudorsaken till brister i mänsklig välfärd går att finna i brister i samhällsinstitutioner.

Korrupta ageranden har störst spelrum när transparensen är bristfällig och möjligheterna till ansvarsutkrävning är få. Om rättsväsendet är korrumpert fråntas människor tillgång till det grundläggande skydd som samhället ska garantera. Korruption inom rättsväsendet kan bl.a. leda till att brottslingar går fria samtidigt som fattiga riskerar att inte få sitt fall prövat på grund av att de inte har råd att betala mutan som krävs för att bli hörd. Dessutom leder korrupta rättskedjor till ökad droghandel, lågt förtroende för rättssäkerhet och valproceduren samt begränsningar av yttrandefrihet och pressfrihet.

Studier har funnit att i samhällen där korruptionen är mer utbredd budgeteras mer till militären. Flera fall belyser hur rapporter förts över påhittade soldater för att dra in pengar på bekostnad av majoriteten som betalar i form av försämrad tillit. Det händer även att soldater sockrar olika priser för att själva kunna leva flott, vilket flera gånger stötts av den högre ledningen i samhället.

Vid utbredd korruption påverkas det politiska deltagande negativt oberoende om personen som röstat är utbildad eller politiskt kunnig, faktorer som brukar ha positiv effekt på valdeltagandet men som neutraliseras vid korruption.

Källor:

Agerberg, M. (2019) *The Curse of Knowledge? Education, Corruption, and Politics*. Political Behavior 41:2.

International Monetary Fund (2000) *Corruption and Military Spending*.

MacLachlan, K. (2018) *Corruption and conflict: hand in glove*. Nato Review.

Mann, C (2011) *Corruption in justice and security*. U4 Anti-Corruption Resource Centre Expert Answers.

OECD (2016) *Putting an end to corruption*.

OECD (2016) *Trafficking in Persons and Corruption: Breaking the Chain*, OECD Public Governance Reviews.

Rothstein, B. (2015) *De samhälleliga institutionernas kvalitet – Slutrapport från ett forskningsprojekt*.

Sundström, A. (2016) *Violence and the costs of honesty: rethinking bureaucrats' choices to take bribes*. Public Admin: 94.

UNDP i Sverige (2015) *16 Fredliga och inkluderande samhällen*.

Mål 17 – Tillsammans mot korruption

Tillsammans mot korruption

Korruption är ett kollektivt problem – och måste bekämpas med kollektiva åtgärder. Kollektiva aktioner har visat sig vara ett användbart verktyg mot korruption eftersom det tar bort uppfattningen om att "alla andra" är korrupta samt skapar en norm för rent spel.

Institutet Mot Mutor (IMM) verkar på olika sätt genom kollektiva åtgärder mot korruption. Som exempel kan nämnas initiativet *Tillsammans Mot Korruption* som projektleds av IMM tillsammans med Transparency International Sverige och Amerikanska Handelskammaren i Sverige och som samlar aktörer från samhällets alla sektorer för att dela goda exempel i arbetet mot korruption. Som ytterligare exempel kan nämnas de överenskommelser i olika branscher som IMM har bidragit med framtagandet av, läs mer [här](#).

Källor:

Dreher, A., & Herzfeld, T. (2005) *The Economic Costs of Corruption; A Survey and New Evidence*.

Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (2012) *Fighting Corruption in the Road Transport Sector*.

FN. *Sustainable development goal 17*.

Global Partnership for Effective Development Co-operation (2017) *Principles*.

OECD (2016) *Putting an end to corruption*.

UNDP i Sverige (2015) *17 Genomförande och globalt partnerskap*.

Om Institutet Mot Mutor

Institutet Mot Mutor (IMM) skapar tilltro i samhället genom att motverka korrupktion och underlätta för samhällets aktörer att göra rätt. IMM är en näringslivsorganisation som har funnits sedan 1923.

Tyngdpunkten i verksamheten ligger på att informera företag, näringslivets organisationer, myndigheter och massmedier om vad korrupktion är, hur den tar sig uttryck och hur den kan motverkas.

En grundläggande del i IMM:s arbete är att arbeta med självreglering som ett verktyg för att bekämpa korrupktion i samhället. IMM förvaltar självregleringen Näringslivskoden. Koden fyller ut och förtydligar straffbestämmelserna om mutbrott samt skapar en säkerhetsmarginal till det olagliga.

IMM:s huvudmän är Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Partnerorganisationer till IMM är Svensk Handel, Läkemedelsindustriföreningen, Bankföreningen och Sveriges Byggindustrier. IMM har därutöver ett antal stödjande medlemmar.